ꝛ ita omnes ꝙ eius meritū ꝑmā gratiā consecuti fuissent. ¶ ℙ. impossibile est eē penam sine culpa: sꝫ pena peccati originalis ē carētia visionis diuine. ergo cum in statu innocentie boies sine peccato originali nati fuissent habuissent merituꝫ visionis diuine: sꝫ hoc non potest haberi nisi per gratiaꝫ. ergo nati fuissent in iustitia gratuita. ¶ ℙ. homo ꝙ peccatuꝫ necessitateꝫ peccādi incurrit. ergo si perstitisset iustitia cōfirmatus fuisset. Sꝫ ꝑm Anselmum oportuit vt qualis ipse fuit tales etiam filios genuisset. ergo ꝛ oēs iustitia confirmati fuissent mox a natiuitate sua vt peccare non possent.

Sed contra illud qō ifunditur imediate a deo: vt aia ratiōalis nō trāsfunditur a parētibus: sꝫ gratia ē huiusmodi: vt i primo libro probatū ē di. 14. ergo gratiam vel iustitiam i posteros nō rransfundisset. ¶ ℙ. Hugo ō sancto victore dicit ꝙ homo si perstitisset generasset filios sine peccato: sed tamē non necessario paterne beredes iustitie: ꝛ ita videtur ꝙ iustitiam vl gratiam nō transfundisset.

Respondeo dicēdo. ꝙ sicut dicit pbus i scō de gnatione. In gnatione est qdam circulatio q̄ tamē nō redit i idē numero: sꝫ ad idē spē. homo enim gnat hoiem: nō sortes sortē: ꝛ ide ē ꝙ gnatum gnanti assimilatur i oibus illis q̄ ad naturam spēi pertinēt nisi adueniat impedimētuꝫ. vt i mōstris apparet: nō aūt oportet ꝙ assimiletur i ꝓprietatibus q̄ cōsequūtur idiuiduū ratiōe idiuidui ꝛ si aliquādo cōtingat ꝙ i aliquibus ꝓprietatibus etiaꝫ psonalibus assimiletur filius patri: hoc tantum accidit i accidētibus corporalibus: sicut ꝙ albus generat album: ꝛ podagricus podagricum nō autez i perfectiōibus aie gnat sibi similē scōz actuꝫ: vt grāmaticus generat grāmaticum: sꝫ forte scōz aptitudinē tātum: scōz ꝙ ex complexiōe corporis vnus ē habilior alio ad sciētiam vel doctrinam: vel virtutē. Sciēdum ē ergo ꝙ duplex iustitia primo hoī poterat cōuenire: vna originalis que erat scōz debituꝫ ordinē corporis sub aīa ꝛ inferioruꝫ viriuꝫ sub superiori: ꝛ superioris sub deo: ꝛ ℔ quidē iustitia ipsam naturā humanā ordinabat i sui primordio ex diuino munere: ꝛ ideo talē iustitiā i filios trāsfundisset. Est etiaꝫ alia iustitia gratuita q̄ actus meritorios elicit: ꝛ ō hac ē duplex opinio. Quidaꝫ enī dicūt ꝙ primus homo in nālibus tātum creatus ē ꝛ nō i gratuitis. ꝛ scōz hoc vī ꝙ ad talē iustitiā requirebat q̄dam ꝓparatio p actus psonales: vñ scōz hoc talis gratia ꝓprietas psonalis erat ex pte aie: ꝛ ideo nullo modo trāsfusa fuisset nisi scōz aptitudinē tātuꝫ. Alij vero dicūt ꝙ hō i gratia creatus ē: ꝛ scōz hoc videt ꝙ donū gratuite iustitie ipsi būane nature collatum sit: vñ cū trāsfusiōe nature simul etiā ifusa fuisset gratia.

Ad primum ergo dōm. ꝙ peccatū originale ē primo ꝛ p se pctm̄ nature: ꝛ p posterius psone actuale autē ē proprie pctm̄ psone qō p actum psonalē incurritur. Et iō sicut pctm̄ originale trāsfundit ꝛ non pctm̄ actuale: ita etiaꝫ iustitia originalis naturalis trāsfusa fuisset ꝛ forte nō gratuita. ¶ Ad scām dōz sicut ad primū. ¶ Ad 3m dicēdum ꝙ pctm̄ nō transit i posteros a primo parēte per modum demeriti quasi ipse oibus mortez meruerit ꝛ ifectionē peccati: sꝫ per moduꝫ traductiōis cō sequētis traductionē nature. nō. n. vnius psone actus toti nature mereri vl demereri pōt nisi limites humane nature trāscendat: vt pz i xpo qui ōus ꝛ homo ē: vñ a christo nascimur filij gratie nō p carnis traductionē: sꝫ p meritū actiōis. ab Adā vero nascimur filij ire p propagationē nō p demeritū. ¶ Ad quartuꝫ dicēdū ꝙ carētia visiōis diuine pōt duplr intelligi vel negatiue: ꝛ sic nō ē pena: sꝫ defectus nālis: cuilibet enīz nāe create ꝟenit vt ex se nō beat vñ i dei visiōez ascēdere possit vel ꝑuatiue: ꝛ sic ē pena scōz ꝙ iportat quādā obnoxitatē ad nō videndum deū. ¶ Ad 5m dōm. ꝙ probabile vī ꝙ si Adā i prima tētatiōe pstitisset: nōduꝫ statiz confirmatōez iustitie fuisset adeptus sꝫ quādo i spūalē vitā fuisꝫ trāslatus simul imortalitatē accepisset i corpore ꝛ iustitie cōfirmationē i aīa. Qō ergo dicit: ꝙ qz tētationi succubuit peccādi necessitatē incurrit: vez est de pctō veniali qō grē nō opponit: sꝫ cuidā accidēti grē. s. feruori: sed necessitatē peccādi mortalr hō etiaꝫ i pctō existēs nō hz nisi peccare itelligat i pctō esse: sicut videre dr hre visū. Nō. n. ꝙ in pctō ē pōt p se nō esse i pctō: vt possit a pctō p se sine gratie ifusiōe resurgere: nec tamē sequit si hō post peccatū nō potest in pctō nō eē: ꝙ i grā existens nō possit in gratia nō esse: qz homo p seipsuꝫ peccare pōt sed nō p se resurgere. Si tamē concedat ꝙ adā cōfirmatus fuisset statiz post victoriā tētationis: adhuc nō sequtur ꝙ filios cōfirmatos i iustitia genuisset: qz hoc seqbat actus psonales eius: ꝛ ita erat pfectio ad psonaz pertinēs quā nō opz in filios propagari: sicut si adā donuz pbie habuit vel miracula faciēdi nō opz ꝙ filij eius ℔ habuissent ¶ Ad aliam etiaꝫ pz de plano solutio: qz nō intelligit grā in posteros ꝓpagari a parētibus quasi p virtutē seminalē gratiam filij cōsequerent: sed quia cum trāsfusiōe nature cui ex promissiōe diuina gratia debebat simul gratia infusa fuisset ꝑm vnaz opinionē. Alia etiā auctoritas inducta intelligit de iustitia gratuita ꝛ nō de originali scōz vnam opinionem. Uel pōt intelligi de operibus iustitie: quia si cum gratia nati fuissent poterant per lib. arb. a iustitia parentum deuiare. ¶ Expositio textus.

Excipitur de honestate nuptiali ℔ modo: vt. s. ꝙ sine nuptijs turpitudinē culpe ꝛ pene bñt p bōestatē matrimony turpitudine pene remanēte turpitudo culpe tollat. Sꝫ potuerūt i paradiso eē nuptie honorabiles: qz in statu illo nuptie simplr ꝟginitate honorabiliores fuissent: eo ꝙ i nllo itegritate mētl lesa fecūditas carnis i mrimonio sterilitati ꝟginitatis ꝑualuisset. ¶ Ul qz deus nōdū iusserat: vī hoc eē falsuꝫ: qz actū mrimonialem p̄ceperat deus dicēs. Crescite ꝛ mltiplicamini ꝛc. Sꝫ qō dicitur hic potest intelligi de speciali visione ad determinatū tempus. Respōderi potest: ꝙ filios paruulos. In hac responsione magister vnum asserit. s. ꝙ oporteat pueros i p̄ncipio natiuitatis paruos quātitate esse: sꝫ tria sub dubio relinquit quorū vnum est: si statim post natiuitatē in perfectam quātitatem transformati fuissent: sꝫ hoc nō potuit fieri operatione nature: sed solum diuino miraculo. Secundum est: an essent paruuli per aliquod tempus: ita ꝙ defectum quantitatis haberēt: sed nō virtutis quātum ad mēbrorum officiū. Tertium si i vtroq; p aliqō tēpus imperfecti fuissent. s. ꝛ quātitate ꝛ virtute.

¶ De inuidia dyaboli qua ad hominem tentandum accessit. ¶ Distin. XXI.

Videns igit dyabolus boiez p obedientie humilitatez posse ascendere. vnde ipse per superbiā corruerat: inuidit ei. Et qui prius per superbiaz fuerat dyabolus. i. de orsuz lapsus: zelo inuidie factus est satha. i. aduersarius. Unde ꝛ mulierē tētauit: in q̄ minus q̄z in viro rationē vigere nouit: eius. n. malicia ad tentandum virtutē timida: hūanā naturam in ea parte vbi debilior videbatur aggressa est.

Ut si forte illic aliquatenus ꝓualeret: postmo/
dū fiducialius ad alteram q̄ robustior erat pul
sandā: vel potius subuertendā accederet. Pri
mū igit̄ solitariā feminā explorauit vt in ea pri
mū oēm sue tentationis vim experiretur.

¶ Quare in aliena forma venit.

Sed q̄ illi p violentiā nocere nō pote
rat: ad fraudē se ꝙuertit: vt dolo ho
minē supplātaret quē virtute separa
re negret. Ne āt fraus illi⁹ nimis ma
nifestaret̄: in sua spē nō venit: ne apte cognosce
ret̄: ⁊ ita repelleret̄. Iterū ne nimis occulta fo
ret fraus illius q̄ caueri nō posset: ⁊ hō sil̄ vide
ret̄ iniuriaz pati si taliter circūueniri ꝓmitteret:
cū deus vt p̄cauere nō posset: i aliena qdez for
ma ꝓmissus ē venire dyabolus: sz in tali in qua
eius malitia facile posset deꝓhendi. Ut igit̄ in
ꝓpria forma nō veniret: volūtate sua factuz ē.
Ut aūt forma sue malicie cōgruenti veniret: di
uinitus factū est. Venit ergo ad boiez in serpē
tem q forte si permitteret̄ in colūbe specie veni
re maluisset: sz nō erat dignum vt spiritus ma
lignus illā formam boi odiosaz faceret: in qua
spūs sanctus appariturus erat. Nō ergo nisi p
serpentē tētare ꝓmissus fuit dyabolus: vt p illō
q̄ foris erat: astutiam tētantis aiaduertere fe
mina q̄ret. Dyabolus. n. p serpentē tērabat in
quo loquebat̄. Iōcz serpēs dictus ē eē calidior
cūctis aiantibus terre. Quia vt ait Augu. mali
angeli licz superbia deiecti: nec tamē sunt excellē
tiores oibus bestijs ꝓpter eminētiaz rōnis quā
uis serpēs nō rōnali aia: sed spū dyabolico pos
sit sapiētissimus dici. Non ergo mirū si dyabo
lus spū suo iplens serpentē: sicut nates iplebat
sapientissimū reddiderat oium bestiarū: quē ta
mē ad tentandū non elegit dyabolus: sz per q̄
aial ꝓmissus fuit: tentauit. Unde Aug. sup Ge
nesim. Nō est putandū q̄ dyabolus serpentē p
quē tentaret elegerit: sz cū decipere cuperet nō
potuit: nisi p q̄ aial posse ꝓmissus ē. Nocendi
. n. voluntas ineſt cuicz a se: sz potestas a deo.
Sic āt loquebat̄ dyabolus per serpentez igno
rantē: sicut p inerguminos vel p phanaticos lo
quit̄. Serpēte. n. vult organo est vsus: mouēs
nām eius ad exprimēdos sonos verboruz ⁊ si
gna q̄bus suā monstraret voluntatē. Serpens
ergo nec verba itelligebat: nec rōnalis ē fact⁹:
calidissimus tamē dictus est ꝓpter astutiā dya
boli. Locutus est aūt sicut asina Balaā: sz hoc
dyabolicū: illud angelicū fuit. Boni. n. ⁊ mali
angeli sil̄r operātur. Hic queri solet q̄re mulier
nō horruit serpentem: Quia cū nouerit creatū
eē: ēt officiuz loquēdi a deo accepisse putauit.

¶ De modo tentationis.

Tentatio autē hoc mō facta est. Stās
coraz femina hostis supbus: non au
det in ꝙba ꝓsuasionis exire metuens
deꝓhēdi. Sz sub interrogatiōe eā ag
gredit̄: vt ex responsiōe colligeret q̄liter in ma
litia ꝓcedere posset. Cur ingt p̄cepit vobis de
us vt nō comederetis ò oi ligno paradisi: Cui
rñdit mulier. De fructu lignoꝝ que sūt in para
diso vescimur. De fructu vero ligni qò ē in me
dio paradisi: p̄cepit nobis de⁹ ne comederem⁹:
⁊ ne tangeremus: ne forte moriamur. In quo
ꝙbo dedit locū tentāti: cū dixit ne forte moria
mur. Uñ mox dyabolus dixit ad mulierē. Ne
quaq̄ moriemini. Sci. n. de⁹ q̄ in quocunq̄ die
comederitis ex eo: aperient̄ oculi vestri: ⁊ eri
tis sicut dij: sciētes bonū ⁊ malū. Attende ordi
nē ac ꝓgressum hūane ꝓditiōis. Prio de⁹ dixe
rat: q̄cunq̄ die comederitis ex eo morte morie
mini. Deide mulier dixit. Ne forte moriamur.
Nouissime aūt serpens dixit. Nequaq̄ morie
mini. Deus affirmauit. Mulier q̄si ambigēdo
illud dixit. Dyabol⁹ negauit. Que igit̄ dubita
uit ab affirmāte ꝛceſſit: ⁊ negāti appropinq̄uit.

¶ De versutia dyaboli: q̄ vt facilius ꝓsuaderet
malū remouit ⁊ bonū i pollicito duplicauit.

Qui ad suā persuasionē plenit suffulciē
dā. i. vt malū qò intēdebat libere ꝓsua
deret: ⁊ malū qò mulier timuit: negā/
do remouit ⁊ ꝓmissionē addidit: ⁊ vt
eius ꝓsuasio citius reciperet̄ ꝓmissionez dupli
cauit. Una nempe comestionē suadēs: duo in
premio ꝓposuit: silitudinez dei scientiāq̄ boni
⁊ mali spōdens. Ubi tribus modis boiem ten
tauit. s. gula in ꝓsuasiōe cibi: cū dixit. In q̄cq̄
die comederitis. Inani gl̄ia in ꝓmissiōe deita
tis cū dixit. Eritis sicut dij. Auaritia i ꝓmissio
ne scie: cū dixit. Sciētes bonū ⁊ malū. Gula est
imoderata cibi auiditas. Uana gloria ē amor ꝓ
prie excellentie. Auaricia: imoderata habendi
cupiditas: q̄ nō est tñ pecunie: sz ⁊ altitudinis
⁊ scie: cū supra modū sublimitas ambit̄.

¶ De duplici tentationis specie.

Primo sciendū est duas esse spēs tēta
tionis iteriorē. s. ⁊ exteriorē. Exteri/
or tētatio ē quādo nobis extrinsecus
malū visibil̄r suggerit̄ verbo vl̄ signo
aliquo: vt ille cui fit ad ꝙsensuz pecca
ti declinet: ⁊ talis tētatio tm̄ fit ab aduersario.
Inferior ꝙo tētatio est quādo inuisibil̄r malum
nobis itrinsecus suggerit̄. Et hec tentatio aliq̄

sit ab hoste: aliquando a carne. Nam ⁊ dyabolus inuisibiliter mala suggerit: ⁊ ex carnis corruptiõe subozit motus illicitus ⁊ titillatio praua. Ideoq; tentatio que est ex carne nõ sit sine peccato. Que aũt est ab hoste nisi ei cõsentiatur nõ habet peccatũ ꝫ est materia exercende virtutis. Tentatio aũt carnis interioz difficilius vincitur qz interius oppugnãs: de nostro contra nos roborat. Homo igitur qui sola exteriozi tẽtatione pulsatus cecidit: tãto graui⁹ plectẽdus erat: quãto leniozi impulsu fuerat prostratus. Et tamen quia aliqtã licet modicã cadẽdi occasionẽ habuerit: ideirco per dei gr̃am iuuari potuit ad veniã: vt qui per aliũ ceciderat: p aliuz erigeret. Qui g̃ incitatozẽ habuit ad malũ: nõ iniuste reparatozẽ habuit ad bonũ. Dyabolus vero qui sine alicuius tentatiõe peccauit: p aliuz vt surgeret iuuari nõ debuit: nec p se potuit: ⁊ iõ irremediabile peccatũ eius extitit. Peccatũ vero hois sicut per aliuz habuit initium ita per aliuz nõ incongrue habuit remedium.

¶ Quare homo nõ angelus sit redemptus.

Preterea angelica nã qñ non tota perierat: ꝫ ex parte perstiterat: nõ ẽ redempta: humana vero tota perierat: ⁊ iõ ne penitus perderetur: ex parte est redempta: vt inde ruine supplereť angelica. Vñ Aug. in ench. Placuit vniuersitatis creatozi ⁊ moderatozi: vt qñ nõ tota multitudo angeloz deum deserendo perierat: ea que perierat in perpetua perditione remaneret. Que aũt cũ deo illa deferente pstiterat: de sua certissime cognita semper felicitate gauderet. At ho creatura rõnalis que in hominibus erat: qñ peccatis atq; supplicijs tota pierat: ex pte reparari poterat. vñ angelice societati supplereť qõ ruina illa minuerat. Ꝺ eni pmissuz ẽ scis q erunt eq̃les angelis dei.

¶ Qõ nõ soli viro p̃ceptum fuit datum.

Aliud etiã notãdũ est q nõ soli viro preceptũ videť eẽ datũ: cũ ipsa mlier testetur sibi etiã eẽ mandatũ dicẽs. Precepit nobis deus ⁊c. Supza tamẽ legiť. Ante factã mulierẽ: deuz dixisse viro. De ligno scie boni ⁊ mali ne comedas: nõ dixit ne comedatis. Forte qz facturus erat mulierẽ: sic precepit vt per virũ ad mulierẽ peruenireť mandatũ: qz mulier que subiecta viro fuit: nõ nisi median te viro diuinũ debuit accipere p̃ceptuz. Vñ ait apl's. Si quid voluerint discere mulieres domi viros suos iterrogent. Si queritur quomodo loqui potuerunt vel loquẽtem itelligere: qui nõ didicerãt iter loquentes crescendo vel magistrio. dicimus qz deus eos tales fecerat: qui possent loqui ⁊ discere ab alijs si essent.

¶ Diuisio textus.

Postquam determinauit magister ĩsti tutionez humane nãe. Dic determiat lapsuz ei⁹ p pctñ. Et diuidiť ĩ duas partes. In p̃ma determinat bũane nãe lapsuz in p̃mis parẽtibus q̃tuz ad actuale pctñ ipoꝝ. In sc̃da determinat lapsuz humane nãe in posteris di. 30. ibi (In superioꝛib⁹ ĩsinuatuz est ⁊c.) Prima in duas. In p̃ma determinat p̃ncipiũ pcti in p̃mis parentibus. In sc̃da aũt p̃ncipiũ quo cõtra pctñ iuuabať. circa me diũ. 33. di. ibi. (Et quidẽ fm aĩam rõnalis fuit hõ.) Prima in tres. In p̃ma determinat tentationẽ hostis qui fuit p̃ncipiũ pcti exterius. In sc̃da ĩquirit qõ fuit p̃ncipiũ ĩtrinsecuz zz. di. ibi. (Nic videť diligẽter inuestigãdũ.) Itez inquirit de pmissione dĩna que fuit cã sine qua nõ. 23. dist. ibi. (P. queri solet ⁊c.) Prima in duas. In p̃ma determinat modũ ⁊ ordinẽ tẽtatiõis. In 2ª ex mõ tẽtatiõis cõcludit grauitatẽ culpe ibi. (Pozro sciẽdũ est duas eẽ spẽs tẽtatiõis.) ¶ Circa p̃mũ tria facit. Primo oñdit motiuũ ad tentãdũ. Sc̃do tentatiõis ordinẽ ibi. (Uñ ⁊ mulierẽ tentauit.) Tertio tẽtationis formã ibi. (Tentatio aũt est.) ¶ Circa sc̃z duo facit. Primo oñdit q̃re per mulierẽ virũ tentare voluit. Secundo q̃re mulierẽ p serpẽtẽ ibi. (Sz qz illi p violẽtiã ⁊c.) ¶ Circa qõ duo facit. Primo assignat dicti rõnẽ. Sc̃do removet duas dubitatiões: vnã ibi. (Jõq; serpens dict⁹ ⁊c.) Alterã ibi. (Dic queri solet quare mlier.) ¶ Circa tertiuz tria facit. Primo ostẽdit astutiaz tentãtis inuestigãdo cõditionẽ tẽtati. Sc̃do persuasionẽ sui ꝓpositi ibi. (Qz ad persuasionẽ suã ⁊c.) (Pozro sciẽdum est ⁊c.) Dic ex ipsa tentatiõe ostẽdit modũ culpe. Et circa ꝫ tria facit. Primo distinguit tẽtatiõis modos: ⁊ quis eoꝝ sit grauioz: qz ille qui est a carne. Sc̃do ostẽdit q̃ p̃ncipiũ Ade grauitatẽ quãdaz hꝫ: qz tñ exteriozi tentatiõe pulsatus cecidit: ⁊ tamẽ remissibile est: qz per aliuz tentatus fuit ibi. (Homo g̃ qui solo exteriozi.) Tertio removet quasdã dubitatiões ibi. (Illõ ẽt notãdũ ⁊c.) ¶ Circa sc̃m duo facit. Primo ponit rõnẽ quã p̃ncipal'r ĩtẽdit q̃re peccatũ hois sit remissibile: ex predictis deductã. Sc̃do adiungit quãdã aliã ibi. (P. angelica natura ⁊c.) ¶ Circa tertiũ duo facit fm duas gõnes q̃s mouet q̃ p se in lr̃a patẽt. Sc̃da ĩcipit ibi. (Et q̃riť quomodo loqui potuit.) ¶ Questio I.

Hic ẽ duplex qõ. Prima de tentatiõe in cõmuni. Secũda de tentatiõe p̃moꝝ parẽtũ. ¶ Circa p̃mũ querũtur tria. Primo cuius sit tentare. Sc̃do vtruz hois tẽtatio passiue accepta cũ peccato sit. Tertio vtrũ tẽtatio sit appetenda.

¶ Utrum deus tentet aliquẽ. I.

Circa primum sic pceditur. Uidetur q̃ dei nõ sit tẽtare. Tẽtatio. n. est ad sumẽdũ expimẽtũ alicui⁹ qõ nesciť: ꝫ de⁹ nihil ignorat. g̃ tẽtare sibi nõ cõpetit. Itẽ videť q̃ nec demoni. Intẽtio. n. demonis est ad fallẽdũ: ꝫ tẽtatoꝛis inq̃tũ hꝺ nõ est fallere: ꝫ experiri. g̃ demonis p̃pe offiñ nõ ẽ tẽtare. Item videť q̃ nec carni cõicat. Caro. n. cognitiõis pticeps eẽ nõ põt: ꝫ ⁊ ei qõ nõ cognoscit nõ ꝓuenit expiri vel tẽtare. g̃ nullus p̃prie ad peccãdũ a carne tentať. Itẽ vr̃ q̃ nec a mũdo. Nullus enĩ tẽtat eũ quẽ abiectũ reputat: qz tẽtatio de dubys fit: ꝫ mũdus sc̃os q̃si abiectos reputat. g̃ mundus non tentat eos. ¶ P. p̃ma Thess. 3. dr̃. Ne forte tentauerit vos is q tentat .s. solus dyabolus cuius offiñ ẽ tentare. g̃ videť q̃ nec mũ-

dus nec caro nec ēt deus tentat.

Sz contra ēqđ dr̄ Heñ.zz. Tētauit deus Abrāā ꝛc̄. ¶ Itē Jac.z. dr̄. Unusqsq tētaf̄ a ꝓcupiscētia sua. cōcupiscētia aut̄ est pctm̄ qđ in carne habitat. g̃ est aliqua tentatio a carne.

Respōdeo dōm qđ ad perfectā rōnē tētationis tria cōcurrunt. ꝓmo vt p tētationē alicuius duby cognitio accipiaf̄. Scōo vt b̄ sit itentū ab eo q tētat. Tertio vt ipsemet q tētat cognitionē illius rei accipere velit. ꝛ fm hūc modū inuenif̄ tentatio in hoībus ꝯz qđ hō hominē tentat vt experimētū sumat scie vel alteri⁹ qđ in ipo est. Alia vero dr̄ tētatio in qua saluan̄ duo ex his. s. manifestatio ignoti: ꝛ itentio eius: ꝛ b̄ modo tētare dr̄ de⁹: vt pz in tētatiōe abrae. ꝓceptū enī de īmolatiōe filij tentatio ei⁹ dr̄: qz p b̄ manifestabaf̄ qualis eēt in obediētia ꝛ fide. Hāc ēt manifestationē deus itendebat: sz tertiū ꝑdictoꝝ huic tentationi defuit: nō enī ad b̄ tentauit deus abrāā vt fidei ei⁹ cognitionē acciperet: quā ꝑus sciebat: sz vt alys manifesta esset in exemplū. Alia vō tētatio est in qua saluaf̄ vnuz tm̄ dictoꝝ. s. manifestatio tentati: ꝛ sic dr̄ caro tentare vel mūdus: qz in his cognoscif̄ manifeste vtus vel ifirmitas mentis: sic in bello cognoscif̄ vt⁹ militis: cuius hostes nō impugnent vt cognoscāt: sz vt vincant. vñ ipsa ipugnatio vtutis tentatio dr̄. B̄ aūt est, vel a ꝑncipio itrinseco. s. ex corruptione carnis: ꝛ sic dr̄ tentatio a carne. vl̄ a ꝑncipio extrinseco. ꝛ b̄ duplr: qz illud qđ exterius est vl̄ ipugnat p modū obti: ꝛ sic est tētatio a mūdo cui⁹ reb⁹ corda hoīum alliciunf̄ ad peccādū: vl̄ p modū agētis q trahit ad pctm̄ psuadēdo terrendo blandiēdo: ꝛ sic de alys: ꝛ sic dr̄ esse tētatio ab hoste. s. dyabolo: ꝛ ab his qui sunt membra eius.

Ad primum g̃ dōz: qđ deus nō tentat vt sibi aliqd ignotū manifestuz fiat: sz vt alys manifesteť: vt dictū est. ¶ Ad scōm dōm: qđ in tētatiōe demonis est duplex finis. Un⁹ vltim⁹. s. iducere ad pctm̄: ꝛ q̃tuz ad b̄ hz rōnē tētatiōis fm qđ qlibet ipugnatio dr̄ tentatio. Alius est finis ꝓximus. s. expiri ad qđ vitiū quisqz maxime ꝓnus est: vt ad illō ipugnādo trahat: ꝛ sic saluaf̄ ibi rō tentatiōis q̃tū ad ꝑmū modum. vñ Hugo de scō victore. diffiniēs dyaboli tentationē dicit sic. Tētare ē callide expiri: ꝛ ante violentā ipulsionē q̃si quibusdā blādis conatibus ꝑbare. ¶ Ad 3ᵐ ꝛ 4ᵐ pz solo p illud qđ iam supra dictū est: qz nō saluaf̄ ibi tētatio fm qđ icludit oīa tria ꝑdicta. ¶ Ad qntū dōm: qđ solus dyabolus dr̄ tentare: nō qz ipe sit semp imediatus tentator: sz qz ipse ꝑmo tētauit hoiem ex qua tētatiōe parata est alys tentātibus via. Uel alr dōm qđ dyabolus solus dr̄ tētare: qz illi soli ꝛ mēbris eius cōuenit ipugnare virtutē cū itētione occidendi hoīez p pctm̄: b̄ autez caro nō itendit: sz delectabili cognito perfrui: vel quia ipse vtitur rebus mundi ꝛ carne: sicut instrumentis ad tentandum hominem.

¶ Utrū tentatio a dyabolo sit pctm̄. II.

B secundū sic ꝓcedif̄. Uideť qđ tentatio q̃ ē ab hoste etiā sit peccatū. ꝓtestas enī minor nō pōt itentionē potestatis maioris repellere: sz ptās demonis ē maior q̃ ptās hoīs: vt dr̄ Job. 40. Nō est ptās sup terrā que ei. po. cō. g̃ cuz itētio demonis sit vt iducat hoies ad peccādū: vr̄ qđ hō semp qñ ab eo tentaf̄ peccet. ¶ P. cū violētia excuset pctm̄: vbi est maior violētia ibi minus peccatuz: sz sic in lra dr̄ grauior tētatio q̃ ē a carne q̃ ab hoste. g̃ cū illa q̃ est a carne sit pctm̄ vt in lra dr̄ multo amplius illa q̃ est ab hoste peccatū erit. ¶ P. illud qđ vitari non pōt non est in ptāte nra: sed q̃diu in hac mortali vita viuimus nō oīno tentationē carnis vitare possumus. g̃ nō est in ptāte nostra: ꝛ tamē peccatū est. g̃ ꝛ tētatio q̃ est ab hoste: q̃uis in ptāte nostra: nō sit peccatū erit: cū in idē illicituz tēdat. ¶ P. dyabolus tentare nō pōt nisi aliquid in hoiez imprimēdo: sz cum ipse sit pater inigratis ꝛ mēdacy. Jo. 8°. Ipse est mendax: ꝛ pater eius ipressiuz ab eo nō pōt eē nisi peccatū. g̃ videť qđ semp qñ tentat in hoiem peccatū imprimat. ¶ P. motus vis cōcupiscibilis in illicituz tendēs tētatio carnis est que peccatū in lra dr̄: sz vis cōcupiscibilis cuz sit affixa organo corporali: cogi pōt ꝛ imutari per imutationē organi. g̃ videť qđ demon tētādo nos possit facere in nobis peccatū eē: ꝛ ita tentatio que est tm̄ ab hoste peccatū erit.

Cōtra vt dr̄ Mat. 4. Ēps a dyabolo tētatus fuit: sz in eo loc⁹ peccati nō fuit. vñ ipse dicit Jo. 14. Uenit ꝓnceps mundi huius ꝛc̄. g̃ nō oīs tentatio que est ab hoste peccatū est. ¶ P. vt Augu. dicit: nullus peccat in eo qđ vitare nō potest: sz hō nullo mō vitare pōt quin hostis euz tentet. g̃ tentatio que est ab hoste nō est peccatū.

Respondeo dōm: qđ peccatum vnius nō cōsistit in actu alterius: sz in actu ꝓprio, put dr̄ Eccl̄. 15°. Alia que peccauerit ipsa morieť. In tētatiōe aūt carnis ipse appetitus illicitus fm quez aliquis tētari dr̄ est actus ei⁹ qui tentaf̄: nō enim sola caro cōcupiscit: sz cōiunctū: ꝛ iō talis tētatio ē pctm̄ in eo q tentaf̄. tentatio aūt que est a mūdo vel ab hoste est a ꝑncipio extrinseco. vñ act⁹ nō pertinet ad tētatū: sz passio tm̄. ꝛ ꝓpter b̄ nō est pctm̄ in tali tentatione nisi per delectationē cōsensus: qz tunc tentatus incipit cooperari tentanti.

Ad primuz g̃ dōm: qđ q̃uis ptās demōis sit simplr maior q̃ potestas hoīs: tm̄ q̃tuz ad aliquid nō est maior. s. q̃tū ad actus li. ar. qui cogi nō possunt: qz hoc actū ipse hō dñs est: ꝛ nō demon: ꝛ iō pōt hō tētationi eius resistere. ¶ Ad 2ᵐ dōz: qđ tētatio carnis p tanto dr̄ eē grauior: qz est ipsi tētato ꝓximior fz qđ p eaz quodāmō in diuersa desideria diuidit ĩteriozis ꝛ exteriozis hoīs: nec tm̄ est ibi violētia absoluta: qz ĩterior hō nō cogit seq motū exteriozis hoīs. vñ adhuc remanet rō pcti: ꝛ magis q̃ in tētatiōe hostis fz qđ ipm desideriū est act⁹ ipsi⁹ tētati: ꝛ quodāmodo in ptāte eius. ¶ Ad 3ᵐ dōz: qđ q̃uis hō nō possit vitare pctm̄ tētationē carnis: ita qđ nulla hēat pt̄ tm̄ vitare hāc vel illā singulariter: ꝛ ita quodāmō ē in ptāte ei⁹: sz tētatio q̃ est ab hoste nullo mō. ¶ Ad 4ᵐ dōm: qđ demon potestatē hz ipimēdi in imaginationē vel repūtādo aliq̃ sensibilia exteri⁹ vel ēt turbādo imaginē ĩterius: ꝛ quō hoc sit supra in tractatu de angelis dictum ē. ꝛ iō fm qđ hoc modo ipzimit in nos tētare dr̄. B̄ aūt ipressio ad b̄ nō hz rōnē pcti. cū nō sit in appetitu: sz ī apzehēsiōe tātū: sz ē tēdēs in peccatū q̃tū est de rōne tētantis. ¶ Ad 5ᵐ dōz qđ mot⁹ vis cōcupiscibilis pōt duplr isurgere. vel ex q̃litate organi: sic calefacto corpe isurgit mot⁹ libidinis sine aliq̃ imagine: ꝛ ille mot⁹ ē pure nālis nec rōnē pcti hns: ꝛ ad hoc pōt vt⁹ demonis ex ptāte sue nāe q̃ in trāsmutatiōez corpaliū ꝑt nisi vtute dina cohibeaf̄. Ali⁹ mot⁹ ꝓcupiscibilis ē q isurgit ex apphēsiōe delectabilis: ꝛ ex pte illa appetit⁹ cōcupiscibilis hz quādā libertatē: ad min⁹ ī hoīe: fz qđ pōt obedire imperio rōnis ꝓhibētis: ꝛ sic in ꝓcupiscibili pōt eē peccatū: sz hunc motū dyabolus extorquere nō pōt.

¶ Utruz tentatio sit appetēda. III.

B tertiuz sic ꝓcedif̄. Uideť qđ tentatio sit appetēda. ꝓmo per hoc qđ dr̄ Ja. p. Oē gaudiū exi. ꝛc̄. sz illō ō quo gaudēdū ē qñ hr̄ ē appetēdū cū nō hr̄. ergo tentatio ē appetēda. ¶ P. illō in q̃ manifestaf̄ bonū alicui⁹ ē appetēdū: sz vt⁹ mētis in tentatiōib⁹ ostēdif̄: ꝛ ibi quodāmō reflozet. ergo idē qđ ꝓus. ¶ P. illud qđ ē mā ꝛ organū vtutis ē appetēdū: sz sic dic Aug. tētatio cui nō cōsentif̄: ē mā exercēde vtutis. ergo est appetēda. ¶ P. illud

sine quo nō pōt pueniri ad regnū ē studio appetēdū: sz tentatio ē hȝ: qz nō coronabit nisi q legittime certauerit. scōe Thi. zº. Certamē aūt spūale sine tētatiōe nō ē. g tētatio est appetēda. ¶ P. vt scribit. zᶜ Lor. iz. Paulus petiuit stimulū carnis a se remoueri p quē carnis tētatio itellr: sz ibi dic glosa q ipse hoc petēs nesciuit qd peteret. g videt q nō est desiderandū extra tentationē eē.

Sed contra. Illud qō debemus orare debemº desiderare: sz dns Matth. 6. docet nos orare dicēs. Et ne nos inducas in tētationē. g debemº desiderare tētatiōes a nobis remoueri. ¶ P. sic voluntas nra dz dine volūtati eē cōformis: ita a voluntate hostis dz esse discordās: sz hostis vult z petit nos tētare: vt hr Luce. zz. Ecce sathan expetiuit vos zc. g tētatiōez velle nō debemº.

Respondeo dōz: q cū bonū sit obz volūtatis z desidery eo mō aliqd est adamādū quo ē bonū. Inter bona aūt iuenit aliqd qō est bonū simplr: et p se: sic bona honesta q tāq̄ fines appetuntur sui grā: z si in aliud ducāt: qz in oibus honestis vtilitas honestati coincidit nisi in vltimo: qō est finis finiū: qō pp se tm appetendū est. aliqd tm est qō in se bonitatē hz: nō tm appetit: si absolute cōsideret: sz ex ordine ad finē bonitatē quādā sortit que vtilitas noīatur. z hec sunt tm pp aliud appetēda vt sectio mēbri pp sanitatē z hȝ. Sz sciēdū q ad finē aliquē consequēdū ȝtingit aliqd dupl'r ordinari p se. s. z p accidens. p se dico q q̄tū ē in se: in finē debitū ductiuū ē. p accns aūt qō q̄tū in se est in aliud duceret: sz ex cōcursu alteriº cause ducit ad finē ipm: sic q comedit venenū: vt moriat: z cōtingit ex B sanitas. Cū g cā p accns nō sit ꝓportionata ad effectū sz solū cā p se ex ordine ad finē q est p accidēs nō erit dōm aliqd bonū vel appetibile simplr acceptū: sz solū cōcurrentibus oībus q ad hūc effectū determināt. Dico g q tētatio p se ordinata est ad hoīs pditionē: ad salutē vo nō ordinat nisi p accns. s. ex B q vincit per auxiliū gre dine: z iō tētari simplr nō est appetēdū: sz tētari z vincere sil'acceptū appetendū est: sz qz pp nram fragilitatē victoria nimis dubia ē: iō securius fugitur q̄ queratur.

Ad primum g dōm: q btūs Jaco. logtur de tentatiōe tribulationū ad quarū patiētiā hortat: vt iter eas equanimitatē z gaudiū mētis seruēt: nō .n. alr eas vincere pñt nisi p patiētiā. vñ ipm gaudiū victoria q̄dā ē. qō qdē est nō de tētatiōib⁹ fm se: sz de patiētia q tētationē vincit. ¶ Ad zm dōz: q in tētatiōib⁹ non relucet bonū hoīs nisi ꝑsuppositio quodaz alio. s. eaz victoria cū q appetēde sunt. ¶ Ad 3m dōz: q nō sunt mā vtutis tāq̄ p se ad vtutē ordinate: sz p accidēs tm. ¶ Ad 4m dōz: q tentatiōes nō sunt necie vt pueniat ad regnū: nisi nēcitate cōditionata: sic. s. vt si tētatiōes aduenīant nō veniat ad regnū nisi vincant: sz tētatiōes aduenire nō ē necius absolute nisi fz corruptionē stat⁹ pñtis ex q̄ segt pugna carnis aduersus spm q tētatio dr. ¶ Ad 5m dōz: q Paulus petēs a se stimulū carnis remoueri recte petyt hīta ꝑsideratiōe ipsiº stimuli absolute: sz qz ꝑsiderato euētu pugne in q victor futurus erat remotio stimuli nō sibi expediebat: g tm euētus sibi certus nō erat: p tāto dr nescisse quid peteret. vñ certificatus de victoria vbo dñi dicentis: sufficit tibi gratia mea: (patiēter stimulum sustinuit. ¶ Qō. II.

Deinde q̄rit spāl'r ō tētatiōe ꝑmoz parētū. Et circa B q̄rūt .3. ꝓmio de pgressu tētatiōis. zº ō q̄titate pcti tētatione seq̄ntis. 3º vtz adā potuerit peccare venial'r añq̄ mortal'r.

¶ Utz dyabolº ex iuidia z i forma fpēt] tētauerit euā. I.

Ad primuz sic, pcedit. Uidetur nō fuisse talis tētatiōis pgressus q̄lis in lra describit. Inuidia eni respcū supioris ē. vñ dr Job. 5. Parulū occidit iuidia: sz ādā nō erat supioz demone ad minº reputatiōe demonis q fuit supbissimus. g nō ē ex iuidia stimulatº ad tētādū. ¶ P. in p statu aīa corpi oio impabat. g diuersitas q̄ erat ex pte corpis nullo mō i aīaz redūdabat: sz mlier differebat a viro fz corporis dispōnē. vñ pbs in. io. meta. dicit q mas z femina differūt dr̄ñtys mālibº. g tūc tpis nō oportebat q femina esset minº sapiēs vel fortis q̄z vir: z ita nulla rō vr q̄re p mulierē ad vitz tētādo trāsierit. ¶ P. tentatio est assimilatio boni ad fallēdū: vt Lassi. supra ps dic. Si g iniquus pstasoz tentare hoiem disponebat formā boni pstasoris. s. angeli assumere debuit. ¶ Si dicat q nō fuit pmissus ne hō q̄si violenter decipereť. ¶ Cōtra. Ad piū custodem ptinet magl ifirmis maioris defensiōis auxiliū exhibere. cū g post peccatū qñ nā humana est ifirmioz nō cohibeat sathanas gn in angelū lucis se trāsformet: vt dr. zᶜ Lor. io. Multo minº tūc cohiberi debuit. ¶ P. cōsideratio pcepti in actu a pctō retrahit: z sic tētatiōis effectū ipedit. si g tētatoz ad trahendū in peccatū venerat: videt q icōueniēter mulierē in memoriam precepti adduxerit.

Sed contra est qō dr Sap. 3º. Inuidia dyaboli zc. Et ita vr q ex iuidia dyabolus cōmotus fuerit ad tētādū. ¶ P. vt Aug. dicit ordo tētatiōis interioris q in nobis nūc agitur ꝑsentat ordinē tentatiōis in ꝑmis parētibus seruatū: sz in nobis tētatio a sensualitate incipit: z p iferiorē rōnē in supiorē ꝓducit. cuz g sensualitas serpētē repūtet: z iferioz rō mulierem: z supior virū: videtur q decentissimus fuit talis ordo tētationis in ꝑmo pctō vt in eo posset pctōz sequētiū similitudo ostendi.

Respondeo dōz: q sic magr dixit. 7. dis. demones q̄dā pñt p nāe sue ptātez q̄ nō pñt pp dei vel angelozz cohibitionē: ita ēt z eoz astutia itellectus z negtia volūtatis in multis ipedit: vt nō faciant oē qō volūt: ēt qō ad finez sue intentiōis cōueniens astute videt. vñ in tentatiōe ꝑmoz parentū dyabolus aliqd fecit qō voluit vt. s. a muliere tentatiōez iciperet: z vt aliena forma veniret. q autem in forma serpētis veniret: nō sponte elegit: sed ex permissione dīna: que eum alias spēs in qbus magis posset latere assumere ꝓhibebat: vt in lra dr.

Ad primuz g dōz: q dyabolus hoī inuidebat quē sibi supiorez futurum putabat si illuc ascenderet. vñ ipse descēderat: z in B ipso iaz supiorē q ad bonū illud habēdū paratus erat hō: qō ipse demon in ppetuuz amiserat: nec in B aliqd eiº supbie derogat: qz supbia potius est in appetitu excellētie q̄z in extimatione nisi ꝓut extimatio ex appetitu excellētie nascit q oculos mētis claudit. Uñ supbi freq̄nter alios se supiores in mltis extimant q tm mlta sibi magis digna eē cogitāt pp alia bona in qbus alios excedere vident: z iō ex ipsa supbia iuidie zelus oriť. Uñ dic Aug. ii. sup Gen. amādo q̄lcz excellētiā suā vel paribº iuidet q ei coequant. vel inferioribº ne sibi coequent vel supioribus q ei nō coequent. ¶ Ad zm dōz: q alia est obediētia corpis ad aīaz in p statu z alia in vltimo. In p. n. statu sic erat subm corpº aie vt nihil in corpe ȝtingere posset qō ȝ bonū aie foret vel q̄tū ad esse: vel q̄tū ad opōnez nec tm remouebat gn ēt tūc fm diuersitatē corpoz diuersa fuisset dignitas aiaz: cuz oporteat aīe ad corpº ꝓportionē eē vt forme ad māz: z motoris ad motū: z iō mlier etiaz q̄tū ad aīaz viro imperfectior erat. In vltimo vo statu talis erit subio: vt etiā q̄litas corpis sequat vtutē mētis. vñ fm diuersitatē meritoz erit aīa vnius alia dignior: z corpº gloriosius. vñ nō erit dria pp sexū diuersuz. ¶ Ad 3m dōm: q sic in lra dr aliā spēz in qua appareret: z pcipue boni angeli libenter elegisset: sz permissus non fuit. ¶ Ad quartū dicendum: q q̄tuis homo in ꝑmo statu esset fortior: tamē post pctm factus est cautior p experiētiā mali. vñ fraudibº hostis quas quottidie experit melº resistere nouit. vel qz in

penam peccati ℔ cõsecutum est: vt hõ qui dyabolo se sponte subiecit: violẽtius ab eo impugnet. ¶ Ad ǫntũ dõm: ǫ ſm pℏm in 3° ⁊ in 7° ethic. omnis malus quodãmodo ignorans est. oz enĩ ǫ existimatio rõnis in peccãte corrumpat qui malũ ꝓ bono eligit. Hoc aũt cõtingit dupl'r. vel in vlĩ. vel in particulari rectã aũt extimationẽ in particulari corrumpit delectatio: vt pℏs in 6° ethic. dicit. ⁊ etiã alie passiones que tũc ineẽ homini nõ poterãt ꝓter regulã rõnis: ⁊ iõ oportuit vt in vlĩ extimatio corrumperet: ⁊ iõ ꝓceptum ad memoriã reduxit tentator: vt extimationẽ rectã falsis suasionibus corrumperet: ⁊ sic ad peccãdũ inclinaret. ¶ Uel dõm: vt dicit Aug. ii°. super Geñ. Jõ ꝑus iterrogauit serpẽs ⁊ respõdet ℔ mulier: vt ꝑuaricatiõe esset inexcusabilis: nec vllo modo dici posset illud qõ ꝓceperat deus oblitã fuisse mulierẽ: q̃q̃ ⁊ obliuio ꝓcepti maxime vnius ⁊ tã necy ad maximã culpã damnabilis negligẽtie ptineret. vez tamẽ euidẽtior eius transgressio est cũ memorie retinet: ⁊ tanq̃ in illo deus assistens presenſq; cõtẽnitur.

¶ Utrũ petrũ ade fuerit graui⁹ oĩb⁹ alys pctis. II.



D secundũ sic ꝓcedit. Uidet ǫ peccatũ ade graui⁹ fuerit oĩbus alys pctis: qz sic dicit Augu. in lib⁹ de ciui. dei. Magna ẽ enĩ in peccãdo inigtas: cui tãta est in nõ peccãdo facultas: ſz Adam facili⁹ potuit vitare petrũ q̃ aliqs sequẽtiũ. g̃ ipse grauius peccauit. ¶ ℙ. Aug. dicit ǫ ex hoc aliqd est malũ: qz adimit bonuz: ſz petrũ ꝑmi hoĩs plus de bono ademit: totã naturã humanã corrumpẽs: q̃ aliquod petõz seq̃ntiũ. g̃ peius alys fuit. ¶ ℙ. maiori culpe maior pena debet: ſz petrũ ade grauissime punitũ fuit a deo: qz ad oẽs posteros eius pena extendi tur. g̃ grauius alys fuit. ¶ ℙ. videt ǫ ẽt irremissibile fuerit: qz bonũ gratie excedit bonũ nature: angelus aũt ꝓ peccatũ a statu nãliũ tm̃ cecidit ſm opinionẽ illoz qui dicunt eos in nãlibus tm̃ creatos: homo aũt etiã a statu gratie cecidit. Cũ g̃ tantũ casus sit grauior q̃tũ gradus sit altior: videtur ǫ irremissibili⁹ fuerit peccatũ ade q̃ etiã demonis. ¶ ℙ. bonũ est potius q̃ malũ: ſz adam ꝓ peccatuz totã naturã humanã corrupit: qz in eo originalr erat. si g̃ penitere potuisset: ⁊ sic remediũ peccati sui ℔ videt ǫ totaz nãm humana reintegrare potuisset: quod falſuz est: qz ℔ solus filius dei potuit. ergo idem quod ꝑus.

Cõtra Illud qõ hz plures rõnes mali: magis est malũ: ſz adam peccauit faciẽdo illud qõ erat malũ solum: qz ꝓhibitũ: multi aũt peccãt faciẽdo illud qõ est vtroq; modo malũ ⁊ ſm se: ⁊ qz ꝓhibitũ. g̃ videt ǫ multoz peccata grauiora sint peccato ade. ¶ ℙ. peccatũ qõ est ex certa malitia grauius est petõ quod est ꝓ ignorãtiã: ſz peccatũ ꝑmũ hoĩs fuit quodã modo per ignorantiam: vt infra patebit. ergo videtur ǫ eo mlta grauiora sint: que ex certa malitia generantur.

Rẽspõdeo dõm: ǫ in peccato possunt multa cõsiderari: ex ꝙbus peccatũ grauitatẽ trahere potest: ⁊ contingit ǫ illud peccatum quod ſm vnuz est gratius ſm aliud leuius inueniatur: illud tamẽ simpl'r graui⁹ considerandum est: quod ſm plura ⁊ potentiora grauius iuenitur: ⁊ ꝑcipue ſm spẽm peccati: qz q̃titas consequens spẽm peccati est petõ essentialior q̃ que circunstãtias peccati seqtur. Scõm ℔ g̃ dõm ǫ peccatuz ade q̃tum ad hoc grauius alys fuit ǫ minori tentatiõe pulsatus cecidit: ⁊ ǫ facilius resistere potuisset: ſz q̃tum ad spẽm peccati: ⁊ q̃tũ ad alias circunstãtias: que peccatuz magis exaggerãt: multa grauiora petã sunt secuta.

Et per hoc patet rñsio ad ꝑmuz. ¶ Ad secundum dõm: ǫ hoc fuit per accidẽs ǫ maiorez lesionẽ intulit: ex hoc ǫ. ſ. naturã ĩtegrã inuenit. vñ nõ seqtur ǫ grauius ceteris fuerit: qz hoc idẽ etiaz sequẽtia peccata fecisset si talem naturam inuenisset. sicut ⁊ ſm peccatũ mortale gr̃am non priuat: qz eam nõ inuenit: sed ꝑuaret si inueniret. ¶ Ad 3m dõm: ǫ pena peccati Ade dupl'r dicit. vna q̃ debet sibi ingẽtũ est quoddã singulare peccatũ ⁊ ꝓsonale: ⁊ sic multis alys pctis grauior pena debita fuit. Alia q̃ debet sibi idirecte rõne ifectionis originalis pcti ex ipso create: ⁊ sic maxima pena ipm̃ ꝑmũ peccatũ secuta est: ſz grauitas huius pene non commensurat quantitati ꝑmi pcti: vt fuit qõdã ꝓsonale peccatuz: ſz ſm ǫ corrũpit nãm. ¶ Ad quartũ dõz: ǫ cuius gratia excedat nãm: tm̃ qz potẽtia nãlis est q̃ subam actus administrat: g ex gr̃a informat: iõ defectus nãlis boni magis excusat pcti actuz q̃ etiã carentia gr̃e. gr̃a enim nõ eleuat hoiem: vt statim eliciat actũ itellectus deiformis qõ tamẽ angelus ex nã hz: ⁊ iõ magis facit ad irremissibilitatẽ pcti ſupiozitas nature q̃ excessus gr̃e. Lã tm̃ quare peccatum angeli est irremissibile ⁊ nõ peccatũ hoĩs. supra: in tractatu de angelis dicta ẽ. ¶ Ad 5m dicendũ ǫ sicut homo ꝓ se gr̃am amittere põt: nec tamẽ ꝓ se põt gr̃am recuperare: qz gr̃a virtutẽ nature excedit: ita etiã homo potuit itegritatẽ inocẽtie amittere q̃ cõditionẽ nature excedebat: vt dictũ ẽ: nec tamẽ potuit eaz recuperare ni si ille qui supra naturã erat: nã gr̃a que postmodũ ade reddita creditur nõ nisi ad actus ꝓsonales se extẽdebat. vñ nãz in illud qõ supra se est eleuare non poterat. ſ. in originalẽ in stitiam ⁊ impassibilitatẽ que supra conditionẽ ꝑncipiorum nature humane erat.

¶ Utrum adam in statu inocentie potuerit peccare venialiter. III.



D tertiuz sic ꝓcedit. Uidet ǫ Adaz in primo statu venialiter peccare potuit. dispositio enim ꝓcedit pfectionẽ: ſz veniale est dispositio ad mortale. g̃ videtur ǫ ꝑus venialr q̃ mortalr peccauerit. ¶ ℙ. lib. ar. se hz ad opposita: ⁊ ꝑcipue si cõfirmatum nõ sit: ſz li. ar. hoĩs in ꝑmo statu cõfirmatũ nõ erat. g̃ sic poterat nõ peccare venialr. ita etiã poterat peccare venialiter. ¶ ℙ. quicũq; põt id qõ plus ẽ potest illud qõ minus est: ſz plus est peccare mortalr q̃ venialr. cum g̃ potuit peccare mortalr potuit peccare venialiter. ¶ ℙ. mortale peccatum magis repugnat rectitudini ⁊ gratie q̃ peccatũ veniale: ſz rectitudo inocentie nõ impediebat qn mortalr peccare posset. g̃ multo minus impediebat quinetiam venialr peccaret. ¶ ℙ. impossibile ẽ ǫ aliquis credat vel extimet illud de cuius cõtrario certus est: ſz adam vt dicit Augu. credidit peccatũ qõ ipse cõmitteret veniale eẽ. g̃ ipse nesciebat se nõ posse venialr peccare: ſz si nõ potuisset sciuisset se nõ posse: qz ℔ nobilitatis in eo erat: ⁊ iconueniẽs ẽ nos bñe nobilissimos habitus ⁊ nos lateant vt philosophus dicit in scõo posterioz. ergo adam venialr peccare potuit. ¶ Si dicatur ǫ nõ potuit peccare venialiter: qz nõ poterant inferiores vires auerti nisi ꝑus ratio superior auerteretur. ¶ Cõtra in rõne supiori nõ tãtũ ẽ peccatuz mortale: ſz ẽt veniale. ergo potuisset deordinatio aliqua in supiori rõne fuisse ꝓ veniale pctm̃ sicut ⁊ quãdo aliquis aliquẽ motum ifidelitatis sentit.

Sz contra peccatuz veniale in nobis causatur ex ꝓnitate ad peccandum: ⁊ ex quadam ipulsione carnis corrupte: ſz hoc totum ꝓ pctm̃ secutum est. ergo videtur ǫ ante mortale peccatum veniale peccatuz eẽ non potuit. ¶ ℙ. paruum motiuũ nõ cõmouet magnã virtutẽ: ſz veniale pctm̃ puũ hz motiuũ i q̃ appetit⁹ nõ vt in fine qescit. ergo cuz ỹtus hũana in ꝑmo statu eẽt fortissima vr̃ ǫ ꝓ veniale pctm̃ cõmoueri nõ poterat.

Rẽspondeo dõm: ǫ sicut supra dictũ est talis erat ꝑmi status rectitudo vt supior ꝑs ra-

tionis deo subyceretur cui subyceren̄t iferiores vires gb⁹ subyceret corpus: ita q̄ p̄ma subiectio erat cā scē: ⁊ sic deinceps. manēte aūt causa maneret effectus. vñ sic q̄diu hō erat subditus deo nihil in corpis ptibus ꝓtingere poterat ꝛrium aīe: ita etiā nihil in viribus aīe ꝓtingere poterat: qō supior rō nō ordinaret in deū: qō aūt in deū recte ordinatū est veniale pctm̄ nō ē: ⁊ ita veniale pctm̄ in p̄mo statu ꝓtingere nō poterat: sic nec mors: nisi p⁹ ordo mētis ad deū tolleretur: quod sine pctō mortali fieri non potuit.

Ad primum g̃ dōm: q̄ duplex ē dispositio. q̃dā est que necessaria est ad eē ei⁹ ad qō disponit: ⁊ b̄ semp p̄cedit illud ad qō disponit: sic calor formā ignis. q̃daz vo dispositio ordinatur ad facilitatē eius ad qō disponit qō q̃dē sine ea eē p̄t: ſz nō ita de facili: sic q̄ ligna pfundunt oleo vt inflāment citi⁹: ⁊ sic veniale pctm̄ est dispositio ad mortale. ¶ Ad 2m dōm: q̄ Adā in p̄mo statu habebat li. ar. ad peccādū venialr: ſz b̄ nō poterat in actū exire nisi p̄us peccaret mortalr: ⁊ rō huius dicta est. vel p̄t dici q̄ comparādo li. ar. ad oēm suū cōfirmatū nō erat: ſz cōparādo vnū ordinē ad aliuz habebat quādā ꝛfirmationē: vt. ſ. iferior ordo supiorē iuiolabilr sequeret. ¶ Ad 3m dōz q̄ differt in potētys actiuis ⁊ passiuis: q⁊ in potētys actiuis q̄ p̄t in plus etiaz in minus p̄t: vt q̄ p̄t ferre. 100. lib. p̄t etiā ferre. 10. In potētys aūt passiuis ē ecōuerso: q enis p̄t pati a paruo p̄t etiaz pati a maiori: vt si aliqs p̄t vinci ab vno p̄t etiā vinci a duobus: ſz nō cōuertit: ⁊ talis potētia ē potētia peccādi. qui enī peccat a pcti sui cōcupiscētia vincitur. ¶ Ad 4m dōz: q̄ rectitudo originalis iusticie in tantū repugnabat culpe mortali: vt simul cū ea eē non posset: tñ culpa mortalis q̄ ei opposita erat ipsam p̄uare poterat. Uenialis aūt culpa nec p̄uare iusticiā originalē poterat: cuius p̄ncipiū erat in ordine supiorīs ptis in deum a quo veniale pctm̄ nō sepat: nec simlr poterat cū ea eē, ppter ordinē inferioꝛ sub supiori. ¶ Ad 5m dōm: q̄ Adā ⁊ſi peccare nō posset venialr: tñ poterat de hoc certus nō eē. q̄ enī habit⁹ nobilissimi nos nō lateāt itelligit de habitibus cognitiue partis: de q̃ꝛ pfectōe certitudo ē. nō āt de hītib⁹ affectiue: q latent vt in charitate patet. Et preterea si sciuisset in vlī poterat in pticulari nō cōsiderare. Uel melius dōm q̄ veniale dr̄ triplr. ſ. veniale ex genere vt vbū ociosuz. vēiale ex causa: vt qō ex ifirmitate vl ignorātia gerit: qō excusabilitatē quādā hz: ⁊ est veniale ex euētu: sic culpā p̄cedētē mortalē cōfessio sequēs venialē facit: vt Ambro. dicit: q⁊ relinquit reatus temporalis pene. cum g̃ Aug. dicit q̄ credidit pctm̄ eē veniale: itelligit veniale ex cā: qō quādoq⁊ etiā mortale est simplr. ¶ Ad 6m dōm: q̄ sic in pte itellectiua speculatiua suprema pars est q̄ p̄ncipys p se notis iheret: ita in rōne practica suprema ps ē q̄ finis adheret: q⁊ finis i operabilib⁹ est sic p̄ncipiū p̄mū idemōstrabile in speculatiuis: vt in 6° ⁊ 7° ethic. phs dicit. ⁊ hec pars nō p̄t de ordinata eē nisi per peccatū mortale: qō finē ꝛrium ponit. ab ordine aūt bui⁹ partis totus ordo originalis iusticie dep̄debat: ⁊ ideo nisi p̄us mortalr peccasset nulla iordinatio in eo eē potuisset.

¶ Expositio textus.

Dyabolus p serpentem tentabat in quo loquebaī. Modus in quo angeli boni vel mali in assumptis corpibus log pñt. ꝛ. d. 8. tact⁹ ē. (Serpēs dict⁹ ē eē callidioꝛ ⁊c.) Ur hoc eē falsuz: q⁊ qōcūq⁊ alr dyabolus assumpsisset eādē calliditatez habuisset: si ꝓpa calliditate astut⁹ nō erat: vt ipse subdit. ¶ Sed dōz: q̄ in his que visibilr gerebāt ea q̄ nō videnī itelligi poterāt. serpēs aūt: ⁊ si astutiam ad nocēdū homini spūalr ex se non hret: hz tamē astutiam ad nocēdū sibi corporalr. vnde astutia exterioꝛ serpētis astutiaz spūalem demonis designat: et iō callidioꝛ alys aīantibus dicit ꝓpter astutiam demonis qua mouebaī: p quā ⁊ dyabolus designabaī. (Sicut p energumios ⁊ phanaticos) Energumini dicunt quasi iteri⁹ laborātes ab eo quod est in ⁊ erge quod ē labor. phanatici dicunt ex hoc q̄ in phanis vel templis ydoloꝛ a demonibus responsa accipiebant: ſz vtrūq⁊ hic p arreptis a demone accipit (Auaritia īmoderata hūdi cupiditas ⁊c.) Hoc quod b̄ dr̄ de auaritia nō est itelligendū de ea ſm q̄ est spāle vitiuz vnuz de 7. capitalibus: q⁊ sic nō differt a superbia: que est appetit⁹ īmoderatus ꝓprie excellentie: ſz sumitur hic auaritia ꝓut est generale vitiū ad oia peccata: que in appetitu quoꝛūcūq⁊ bonoꝛ nālium cōsistunt: vt curiositas superbia ⁊ hꝭ: vt distinguit Aug. ii. super Gene.

¶ De origine illius peccati. ¶ Di. XXII.

Hic videtur diligēter inuestiganduz eē que fuerit origo ⁊ radix illi⁹ peccati. Quidā putant quandā elationem in animo hois p̄cessisse: ex q̄ dyaboli suggestioni cōsensit. Qō videt Aug. innuere sup Genesim ita dicēs. Nō est putanduz q̄ homo deiecer̄t nisi p̄cessisset in eo q̃daz elatio comprimēda: vt per humilitatē peccati sciret q̄z falso de se p̄sumpserit: ⁊ q̄ non b̄ñ se habet natura si a faciēte recesserit. Itē in eodē. Quomodo verbis tentatoꝛis crederet mulier deum se re bona ⁊ vtili prohibuisse: nisi inesset eius menti amoꝛ ille ꝓprie potestatis: ⁊ de se supba p̄sumptio? Que per tētationē fuerat conuincēda aut perimenda. Deniq⁊ nō contenta suasione serpentis: aspexit lignuz bonum esu: decoꝛum aspectu: nec credens se inde posse moꝛi forte putauit deum alicuius causa significationis illud dixisse. Ideo comedit ⁊ dedit viro suo fortassis cuz aliqua suasione quā scriptura intelligenda reliquit. Uel forte non fuit suaderi necesse: cuz eaz mortuam esse illo cibo inuideret vir. Sicut ergo non est permissus dyabolus tentare feminam nisi per serpentē: ita nec virum nisi per feminā. Ut sicut p̄ceptuz dei per viruz venit ad mulierē: ita dyaboli tentatio per mulierem ad virum transiret.

¶ Q⁊ alr locut⁹ ē dyabolus i mliere q̃z in ꝑpēte.

In muliere ꝛo que rōnalis erat nō est ipse locutus vt in serpente: ſz psuasio eius q̃z instinctu adiuuaret iterius quod per serpentez gerebat exterius. Ex predictis tentationis modus atq⁊ progressus insinuatur. Nec non etiam quod p̄diximus innui videtur scilicet q̄ tentationez p̄cesserit quedam electio ⁊ p̄sumptio in mēte hois.

¶ Obiectio cōtra illos q̄ dicūt elatiōez p̄cessisse in mente.

Quod si illa fuerit: non igitur alterius suggestione posterius peccauit: cum auctoꝛitas tradat. ideo peccatuz dya-